

EDEBİYATTAN SİNEMAYA: YAZINSAL BİR TÜR OLARAK "AŞIRI DUYGUSALLIK" SÖYLEMİNDEN FİLMSEL "MELODRAM" ANLATISINA

Nebahat AKGÜN ÇOMAK*

From Literature To Cinema: From The "Highly Romantic" Discourse To The Filmic Language Of The "Melodrama"

In the following passage, the Turkish romantic period writers and the films adapted from their literary works are compared and contrasted. As an example, the famous writer Kerime Nadir and her well-known book *Hıçkırık* is compared to its two filmic adaptations are given. The scenes of the literary work and the scenes of the film are exemplified and compared. With the belief that the films having much more and durable affects on the society are mostly the products of a certain literary period in which the social, and emotional dynamics of the society are reflected openly. In such films and literary works we do not have the foreign tendencies and approaches or stylistic variations. The language is simple but symbolic as well.

.....

".... Bugün romanlar, fikirlerin oynacağı olan çocukça biçimli, tuhaf ve "acayip" anlatılardan çıkarak, doğanın sırlarına karşı bilim ve fenerin kazandığı üstünlük durumlarına ve insan kalbiyle ilgili yıllarca

* Öğr. Gör.Dr., İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Radyo Televizyon ve Sinema Bölümü

yayılabilecek inceleme, araştırmadan elde edilen, deneylere dayanarak, bir yüksek ozan üslûbu ile yazılır." 1

Edebiyat, üreticilerin (yazarlar) söz ve yazı sanatlarından faydalanarak, duygu ve düşüncelerini tüketicilere (okuyucular) iletmek için ortaya koyduğu yapıtların genel adıdır. Bu bağlamda ulusların yazınları kültürlerine göre süremlere ayrılır. Kültürün bir parçası olan edebiyatta, ilk önce uygarlık bazında bu süremi yansıtır. Bu yansımanın sonucunda yazınımızda üç büyük uygarlık dalgası oluşmuştur. Her uygarlık dalgası yazınımızda kendisini farklı özelliklerle gösterir. İslamî süremde de etkisini gösterir. Batı etkisindeki Türk yazını ise, 19. yüzyılda yavaş yavaş çeşitli yönleri ile Batı etkisi altına girmeye başlar. Türk yazınında batılılaşma, Tanzimat Devri'nden önce başlamış ve Avrupa ile kültür alış veriş de gündeme gelmiştir. Uygarlık düzeyi ilerledikçe, edebiyattaki gelişmeler de buna paralellik gösterir. Basmakalıp düşünceler, alışıldık karakterler, süper kahramanların yerini çağdaş düşünce ve yeni karakterlere bırakmıştır.

Yazınımızda "değişim" olarak adlandırılan batılılaşma süreminde veriler varsıllaşır ve yenileşir. Yazınımız sosyal, siyasal görevler üstlenir ve bireyler arasındaki ilişkileri yönlendirme çabasında bulunur. Yazınımızın yönü gerçekçiliktir. Bu süremde ürünlerimizin meyvəsi olan yapıtların okuyucuya ulaşması için basımı geliştirme ve yaygınlaştırma yoluna gidilmiştir. Okuyucuya kitap, broşür, gazete ve dergi gibi yayılma organlarıyla ulaşılmaya çalışılmıştır. Türk yazınında roman, Tanzimat devrine kadar görülmez. Bunun yerine, destanlar, efsaneler, halk hikayeleri ve masallar yer almaktadır. Türk yazınında batılı anlamda ilk romanların Fransız yazınından yapılan ilk örnekleri belirlemek istersek, Edhem Pertev Paşa (1824-1872) Victor Hugo'dan çevirdiği ilk şiir tercümesi olan Tıfl-ı Nâim "Uyuyan Çocuk" ve Av'ave-nâme "Havlama Kitabı" mizahın ilk örneği olarak gösterilebilir. Yusuf Kâmil Paşa Fènèlo'un "Les Aventures du Tèlèmaque" adlı yapıtını, 1862 yılında "Telemak" adıyla çevirerek yazınımıza kazandırır. Artık, bu dönemden sonra yavaş yavaş batılı tarzda romanlar kendini edebiyatımızda hissettirmeye başlar. Şemeddin Sami 1872 yılında "Taaşşu-ı Tal'at ve Fitnat" adlı romanını yazar. Bunu 1874'de Ahmed Midhat Efendi'nin "Hasan Mellah" romanı ve Nâmık Kemâl'in 1876'da yayınlanan "İntibâh" ya da "Ali Bey" adlı romanı izler. Günümüze değin

1 Sapipaşazade Sezai, Küçük Şeyler'in Önsözü, 1982.

gelen romanlara bir göz gezdirerek örnekleme yapabiliriz. Bu romanların bir çoğu filme uyarlanmıştır. Şöyle ki, "Felâun Bey'le Râkım Efendi" (Ahmed Midhat Efendi), "Henüz Onyediy Yaşında" (Ahmed Midhat Efendi), "Araba Sevdâsı" (Recâizâde Mahmud Ekrem), "Turfanda mı, Yoksa Turfa mı?" (Mizancı Murad), "Kırık Hayatlar" ve "aşk-ı Memnû" (Halid Ziya Uşaklıgil), "Eylül" (Mehmet Rauf), "Çalıküşü", "Yaprak Dökümü", "Acımak", "Dudaktan Kalbe" (Reşat Nuri Güntekin), "Şipsevdi", "Mürebbiye" (Hüseyn Rahmi Gürpınar), "Bugünün Saraylısı" (Fahih Rifki Atay), "Üç İstanbul" (Mithat Cemal Kuntay), "Ateşten Gömlek", "Sinekli Bakkal", "Vurun Kahpeye" (Halide Edip Adıvar), "Yaban", "Kiralık Konak" (Yakup Kadri Karaosmanoğlu), "Sözde Kızlar", "Dokuzuncu Hariciye Koğuşu" (Peyami Safa), "Küçük Ağa" (Tarık Buğra), "Ayaşlı ve Kiracıları" (Mahmut Şeket Esental), "Murtaza", "Hanımın Çiftliği", "El Kızı", (Orhan Kemal), "Ağrı Dağı Efsanesi", "Ala Geyik" (Yaşar Kemal), "Anayurt Otel" (Yusuf Atılgan), "Asılacak Kadın" (Pınar Kür), "Ah Güzel İstanbul" (Füruzan), "Parmak Dangası", "Yazgı" (Halikarnas Balıkcısı), "Kara Kitap", "Gizli Yüz" (Senaryo-Orhan Pamuk), "Hakkari'de Bir Mevsim" (Ferit Edgü), "Yaz Yağmuru" (Ahmet Hamdi Tanpınar) ve daha bir çok romanlar... Türk yazınında yerine almaktadır.

Yazınımızda ayrı bir yere sahip olan duygusal tarzdaki romanlar, 50'li ve 60'lı yılları etkileyerek, bu romanların bir çok baskıları yapılmış ve özellikle de kadın okuyucuları etkileyerek büyük bir okur kitlesine ulaşmıştır. Ayrıca bu çok okunan romanlar filme uyarlanmıştır. Filmlerin çoğu ya edebiyat uyarlamaları ya da senaryosunu bir edebiyatçının kaleme aldığı yapımlardır. "N'ayır", "N'olamaz", "Şey" repliklerini Kerime Nadir, Güzide Sabri, Muazzez Tahsin Berkant, Esat Mahmut Karakurt'un popüler romanlarına (aşırı duygusalılık, trajikomik, melodram...gibi) borçlu olan Türk Sineması, ne yazık ki, aynı etkilerini Orhan Kemal, Necati Cumali, Yaşar Kemal, Kemal Tahir, Atilla İlhan gibi "ustalar"ın film hikayesi ve senaryolarına karşı gösterememiştir. Bu dönemi etkisi altına alan yazarlar ve romanlara bakacak olursak, özellikle Esat Mahmut Karakurt (Aldatacağım, Allahaismarladık, Ankara Ekspresi, Bir Kadın Kayboldu, Çölde bir İstanbul Kızı, Dağları Bekleyen Kız, Erikler Çiçek Açtı, İlk ve Son, Kadın İsterse, Kadın Severse, Ölünceye Kadar, Ömrümün Tek Gecesi, Sokaktan Gelen Kadın, Son Gece, Son Tren, Vahşi bir Kız Sevdim), Muazzez Tahsin Berkant (Aşk Fırtınası, Aşk ve İntikam, Aşkla

Oynanmaz, Aşk Tılsımı, Ateşli Kalp, Bahar Çiçeği, Bir Genç Kızın Romanı, Bir Rüya Gibi, Bir Gün Sabah Olacak mı?, Bulutlar Dağılnca, Bülbül Yuvası, Büyük Yalan, Çamlar Altında, Çiçeksiz Bahçe, dağların Esrarı, Garip Bir İzdivaç, Gençlik Rüzgârı, Gönül Yolu, İki Kalp Arasında, Işık Yağmuru, Kezban, Kırılan Ümitler, Kıvılcım ve Ateş, Küçük Hanımefendi, Lâle, Muallâ, Mağrur Kadın, Nişan Yüziğü, O ve Kızı, Saadet Güneşi, Sabah Yıldızı, Sarmaşık Gülleri, Sen ve Ben, Sevgim ve Gururum, Sevmek Korkusu, Sonsuz Gece, Uğur Böceği, Uzayan Yollar, Yılların Ardından, Yabancı Adamı, Kerime Nadir (Hiçkırık, Günah Bende mi?, Samanyolu, Funda, Sonbahar, Gelinlik Kız, Suçlu, Yeşil Işıklar, Kalp Yarası, Seven Ne Yapmaz, Gönül Hırsız, Solan Ümit, Aşka Tövbe, Uykusuz Geceler, Balayı, O Gün Gelecek Mi?, Ormandan Yapraklar, Aşk Rüyası, Posta Güvercini, Ruh Gurbetinde, Pervane, Saadet Tacı, Esir Kuş, Kırık Hayat, Dehşet Gecesi, Aşk Bekliyor, Boş Yuva, Bir Aşkın Romanı, Gümüşselvi, Suya Düşen Hayal, Sisli Hatıralar, Güller ve Dikenler, Aşk Hasreti, Zambaklar Açarken, Karar Gecesi, Dert Bende, Kaderin Sırrı, Romancının Dünyası, Son Hiçkırık'i görmekteyiz. Genellikle bu yazarların romanları filme çekilerek büyük bir izleyici kitlesine ulaşılmıştır. Bu filmler, melodram yapısına değgin, çok acıklı olaylarla örülü öyküleri içerirler. Melodram yapısının en belirgin özelliği "melodram üçgeni" olarak adlandırılan üçüzlü aşk yapısı biri kadın üç ana kahramandan oluşur. Tüm roman ya da film bu üç kahramanın duygusal ilişkilerine yönelir. Keyfi olarak seçime gidilen Kerime Nadir'in "Hiçkırık" adlı yapıtından uyarlanan filmde de üçlü karakter yapısını görmekteyiz. (Nalan, Kenan, İlhami) Ayrıca melodramlarda erkek kahramanlardan biri iyiyi, biri kötüyü, (Kenen "iyiyi", İlhami "kötüyü") temsil ederken, kadın kahraman da filmin öykü yapısına göre iyiden uzaklaşır (acı çekmek, ulaşamamak) kötüye yaklaşır ya da uzaklaşır. Melodramlarda tüm karakterler ya iyi ya da kötüdür. Hiçkırık filmini kendi kuralları içerisinde irdeler ya da değerlendirirsek, tüm karakterlerin hayata karşı tavrı çok açık ve kesindir. Bu durum, film boyunca hiçbir değişime uğramaz. Tüm romanlardaki ve filmlerdi replikleri değerlendirecek olursak, "N'alân" ı aşk söylemleri ortaya çıkacaktır. Özellikle "Hiçkırık" adlı yapıtın kadın kahramanının adı "N'alân"dır. N'alân sözcük anlamı ile inleyen, acı çeken anlamındadır. Romandaki ve filmdeki aşk söylemleri genellikle örtüşmektedir.

Birkaç örnekleme yapacak olursak:

"- Nalân! Sensiz yaşayamam, Nalân!...." 2

"Başımı dizlerinin üstüne koyarak kalbimin bütün coşkunuğu ile hıçkırığa başladım. Gözyaşlarım bir ırmak gibi akıyordu."3

"- Nalân! On senenin her gününde, her gecesinde, her dakikasında durmadan seven bir yürek yanılmış olabilir mi?...."4

"- Nalân, dedim. Ben seni "sevda denilen ateşin bütün şiddetiyle seviyordum.... Fakat bugün anladım ki, bu yalnız "sevda" değil, "karasevda"...."5

"....Evet, Nalân, biz birbirimize yabancı iki insanız. Talih bizi bir yalnızlıkla birleştirdi. Allah bana acı çekirme için gönlüme senin sevgini verdi."6

"Çocukluğumdan kalma bir alışkanlıkla başımı dizlerine dayadım. Ağlamak, hıçkırığa hıçkırığa ağlamak istiyordum. Kısılmış dişlerimi açmaya, ona birkaç söz söylemeye çalıştım. Bunu başaramadım. Göğsüme kuvvetli bir şey abanmış gibi nefesim daralıyordu."7

"Bu piyanoyu çalan Nalân mı Handan mı? Diye sorsa cevap veremezdim. Biri ötekinin aynadaki aksinden başka bir şey değildi."8

"Dudaklarımdan aldığın ilk kanlı buseyi, son bir kanlı buseyle tamamla! O zaman belki seni affederim."9

Yazınsal Söylem

Emekli bir subay, bahçesinde çiçeklerle uğraşmakta ve otuzbeş yaşlarında bir binbaşının genç sarışın bir bayanla her sabah evinin önünde geçişini izlemektedir. Emekli subay, bir sabah binbaşının yalnız geçtiğini görür. "Onu her sabah, bahçenin önünde kucağında bir demet leylâkla geçerken gördüm"10 Uzun zamandır, kim olduğunu merak ettiği binbaşığı takip eder. Binbaşı elinde leylak demetiyle Karaca Ahmet mezarlığında bir mezarın başına gelir. Emekli subay, uzun süre binbaşının

2 Kerime Nadir, Hıçkırık, s. 69

3 Kerime Nadir, Hıçkırık, s. 83

4 Kerime Nadir, Hıçkırık, s. 85

5 Kerime Nadir, Hıçkırık, s. 103

6 Kerime Nadir, Hıçkırık, s. 115

7 Kerime Nadir, Hıçkırık, s. 56

8 Kerime Nadir, Hıçkırık, s. 169

9 Kerime Nadir, Hıçkırık, s. 153

10 Kerime Nadir, Hıçkırık, s. 5

mezar üzerine kapanarak ağlamasını seyreder ve daha sonra ona yaklaşarak elini omzuna koyar. Binbaşı yaşlı adamı görünce çok şaşırır. Daha sonra aralarında bir dostluk başlar. Emekli subay, binbaşının yanındaki bayanın eşi olduğunu öğrenir ve binbaşı ile eşini ertesi gün bahçesine çay içmeye davet eder. Bahçede yaptıkları sohbet sırasında binbaşının isminin Kenan Ziya olduğunu öğrenir. Aradan bir ay geçer. Bir sabah binbaşı emekli subayın evinin önünden geçerken, Çamlıca'daki köşklarine davet eder. Karısı, 8 aylık oğulları ve Kenan emekli subayı büyük bir içtenlikle karşılarlar. Kenan, emekli subaya tambur ve keman dinletir. Binbaşı Kenan bir hafta sonra Eskişehir'deki kıtasına dönecektir. 14 yıldan beri ilk kez o gün eski bir şarkıyı okur. Kenan çok duygulanır. Güzel geçen bir günün ardından emekli subay, ev halkına veda ederek evine döner.

Bir hafta sonra emekli subay, Kenan ve ailesini Haydar Paşa garından yolcu etmeye gider. Binbaşı Kenan, trene binerken bu yeni dostunun eline küçük bir paket sıkıştırarak ona veda eder. Evine dönen emekli subayın ilk işi dostunun verdiği paketi açmak olur. Bütün gece Kenan'ın hatıra defterini okur ve böylece Kenan'ın hayatı için neden HİÇKIRIK dediğini anlar.

Roman, ana karakter Kenan Ziya'nın hatıra defterinde, hayatı ile ilgili yazdığı bölümlerden oluşmuştur. Kenan 4 aylıkken subay babası yüzbaşı Ziya Bey Yemen'de şehit düşmüş annesi de kimsesi olmadığı için Susuz Zade Safi Bey ile evlenmiştir. Beş ay önce annesi de ölünce, üvey babası Safi Bey, başka bir kadınla evlenir. Yeni evlendiği kadın, Kenan'ı evde istemez. Okulların tatiline bir ay kala bir gece üvey babası ile Kenan tartışır. Üvey babası Kenan'ı döverek sokağa atar. Üvey annesi "iyi yaptın, elalemin oğluna ömrünün sonuna kadar bakacak değilsin ya!" der.

Ertesi gün, okula sürüklenerek giden Kenan'ın durumunu öğretmeni hiç beğenmez. Öğretmeni, Sivas iline görevli gelen müfettiş ve arkadaşı Muhip Azmi Bey'le Kenan'ı Kenan'ı tanıştırır ve durumunu anlatır. Azmi Bey, Kenan'ın durumuna çok üzülen ve onu evlatlık almak ister. Kenan, Azmi Bey'in bu teklifini kabul eder. Ertesi gün üvey babası ile görüşülür. O da Kenan'ın evlatlık olarak verilmesini uygun bulur. Kenan vadalara evden ayrılır. Sivas'a son bir kez bakarak, Azmi Bey'le arabaya biner ve doğduğu yerden ağlayarak uzaklaşır. Daha sonra vapura binerek, İstanbul'a gelirler. Azmi Bey'in karısı ölmüştür, annesi, babası ve kızı Nalan'la birlikte yaşamaktadır. Nalan, babası ile Kenan'ı köşkte karşılar. Azmi Bey, "her zaman bir kardeşin olsun isterdin, sana bir kardeş getirdim" diyerek, Kenan'ı Nalan'la tanıştırır. Nalan, Kenan'ın elinden

tutarak, bahçeye arkadaşlarının yanına götürür. Şukufe ve Hamra ile tanışır. Daha sonra, Şeyh Kutsi Efendinin yanına giderler, Kutsi Efendi onlara ney çalar.

Nalan ile Kenan çok iyi anlaşır. Beraberce oyun oynarlar, yıllar böyle geçer. Nalan, güzel bir genç kız, Kenan ise yakışıklı bir delikanlı olmuştur. Kenan Nalan'a aşiktir. Ama Nalan onu bir kardeş gibi görmektedir. Kenan askeri okula yatılı olarak gider. Bir gün eve döndüğünde Nalan'ın hasta olduğunu öğrenir. Nalan zatülcenp geçirmektedir. Doktor İlhami Bey onu tedavi eder. İlhami Bey, Nalan'ı hastalığı süresince hiç yalnız bırakmaz. Bu ilgi Kenan'ı kıskandırır. Nalan ancak bir ay sonra ayağa kalkar.

İlhami, bahçede dinlenen Nalan'a onu sevdiğini ve evlenmek istediğini söyler. Bu arada Kenan söylenenleri duymuştur. İlhami Bey Nalan'ın yanından ayrıldıktan sonra Nalan'ın yanına gelir, "Evlenip bizleri terk edeceğin için çok üzülüyorum" der. Nalan ise evlenip evden ayrılrsa bile sık sık onları ziyaret edeceğine söz verir.

İlhami Bey'in annesi ve babası, Nalan'ı babasından istemeye gelirler. Nalan, onlara kahve ikram eder. Çok mutludur. Evlenmeye karar verirler. Nalan'ların evinde düğün töreni yapılır. Davetliler gelinle damadı tebrik eder, Kenan çok mutsuzdur. Salona inerek genç çifti tebrik eder. Daha sonra odasına çekilen Kenan, orada ağlar. Kenan, Nalan'ın yokluğuna alışamaz. Zaman zaman onun odasına giderek, birlikte geçirdikleri günleri anımsar. Uzun bir süre Nalan'ı görmemek için direnir. Sonunda dayanamaz, Nalan'ın evine gider. Nalan, Kenan'ın onu görmeye gelmesine çok sevinir. Bu arada İlhami Bey gelerek, Kenan'a bir bebekleri olacağı müjdesini verir ve "erkek olursa adını ben, kız olursa adını siz koyarsınız" der.

Nalan'ın bir kızı olur. Adını Kenan'ın koymasını ister. Kenan, bebeğin adını Handan koyar. Kenan, o gün Nalan'a olan sevgisini unutmaması gerektiğine karar verir. Çünkü, Nalan evli, mutlu ve çocuğu olan bir kadındır. Birlikte olmaları artık mümkün değildir. Nalan'ın kocası ve çocuğu ile kurduğu mutlu yuvaya gölge düşürmek istemez. Nalan sık sık hastalanmaktadır. Kenan, Nalan'ı görmeye ancak hasta olduğunu duyduğu zaman gider.

Doktor İlhami Bey sıhhiye müfettişliğine tayin edilir. Anadolu'da seyahatler yapacaktır. Bu nedenle Nalan, kızı Handan'ı da alarak babasının köyüne gelir. Kenan çok mutludur. Bir gece, Nalan'ın arkadaşı Şukufe'nin nişanına giderler. Birlikte oldukları için Kenan ve

Nalan çok mutludur. O gece Nalan çok içki içer ve dan ederken bayılır. Kenan onu kollarında köşke getirir. İlhami Bey şehir dışında olduğundan arkadaşı doktor Arif Bey Nalan'la ilgilenir. Nalan günlerce hasta yatar ve kan tükürür. Kenan onun yanından hiç ayrılmaz.

Nalan, bütün kışı kan tükürerek yatakta geçirir. Baharla beraber iyileşmeye başlar. Kenan bir gün bahçede Nalan'a onu sevdiğini söyler. Nalan ise "gençsin, beni unut, yaşlıların gibi gez, eğlen" der. Kenan dayanamaz ve kan tüküren Nalan'ın dudağından öper. Nalan, bunu yapmamalıydım, diyerek hıçkırarak eve gider.

Aynı gece Kenan, Nalan'ın odakna gelir. Konuşurlar. Kenan, 12 yıl gece gündüz Nalan'ı sevdiğini söyler. Nalan ise, "beni sevmeyi bırak, hastayım, öleceğim, daha gençsin mesut olmak senin de hakkın, seninle evlenmek isteyecek, yuvanda çocuklarıyla seni bekleyecek, karım diyebileceğin binlerce aile kızı bulunur, beni unut" der. Kenan, büyük bir üzüntü içinde odasına geri döner.

Ertesi gün Kenan'ın arkadaşı Fazıl köşke gelir. Kenan'ı da alarak, Kadıköy'e inerler. Fazıl, Kenan'ı Macide ve Sacide isimli iki genç kadınlar tanıştırır. Hep birlikte Macide'nin kocasından kalan köşküne giderler. O geceyi orada geçiren Kenan, sabaha karşı Çamlıca'ya köşke döner. Nalan uyumamış onu beklemektedir. Kenan, Nalan'a o gece yaptıklarını anlatır ve odasına gider. İki gün sonra İlhami Bey eve döner. Yaz için Ada'da bir ev tuttuğunu ve yazı orada geçireceklerini söyler. Kenan buna çok üzülür. Hafta sonunda Nalan, İlhami Bey, kızları Handan ve Vesime, Ada'ya taşınırlar. Kenan 20 gün kadar bir süre Nalan'dan uzak kalır. Sonunda bu hasrete dayanamayarak Ada'ya gider. İlhami Bey İstanbul'a inmiştir. Ada'da 10 gün kadar kalan Kenan, Çamlıca'ya köşke döner. Bir hafta sonra Nalan'ın yokluğuna dayanamayarak, tatilin kalan kısmını onların yanında geçirmek üzere Ada'ya gider. İlhami Bey, yine bir seyahate çıkmıştır. Bir öğleden sonra, Kenan, Nalan'ın odasına gider. Sohbet ederken dayanamayarak Nalan'ı öpmek ister. Nalan "bütün güzellikleri kıyktın, bundan sonra senin için Nalan yok!" diyerek Kenan'a bir tokat atar. Kenan yaptığına çok pişman olur. O gece eşyalarını toplayıp, Ada'dan ayrılır. Okula gelir ve dört ay boyunca, eve dönmez.

Bir sabah Nalan'ın onu eve çağırın mektubunu alır. Hemen köşke gider. Nalan çok haktadır. Kenan, Nalan'dan özür diler. Bir süre sonra Kenan okuldan asteğmen olarak mezun olur. O gün bütün ev halkı hep birlikte bu mezuniyeti kutlarlar. Herkes çok mutludur. Kenan, kuraları çekildikten sonra kolordu emrine verilir. Köşkten ayrılırken, Nalan,

Kenan'a oradan bana yazacağın mektuplarında hislerinden söz etme, bu mektupların kardeşçe olsun der.

Kenan ve Nalan çok sık mektuplaşırlar. Kenan içkili olduğu bir gece, Nalan'a gerçek duygularını anlatan bir aşk mektubu yazar. Mektubu göndermeyi düşünmez. Ancak, yanlışlıkla gönderir. Aradan oldukça uzun bir süre geçer. Kenan mektubuna bir yanıt alamaz. Nalan hastadır. Doktor Arif Bey'in yardımıyla Kenan'a bir telgraf çeker. Nalan'ın "ölüyorum, çabuk gel" diyen telgrafını alan Kenan, izin alarak hemen yola çıkar. 15 gün süren yolculuktan sonra köyke ulaşır. Ancak, köşke gelince Nalan'ın öldüğünü öğrenir. Odasına kapanır ve ağlar. Visem, Kenan'ın odasına gelir ve ona bir paket uzatır. Kenan, paketi açtığında Nalan'ın kendisine yazdığı mektupları ve 18 yaşına bastığında kızı Handan'a verilmek üzere bırakılmış bir mektup bulur. Bütün gece, Nalan'ın mektuplarını okur. Daha önce yazdığı aşk mektubunun, Nalan'ın kocası İlhami Bey'in eline geçtiğini öğrenir. İlhami Bey, Kenan ve Nalan'ın kardeş olmadıklarını öğrenmiş, kızı Handan'ın da Kenan'dan olduğuna inanmıştır. Nalan'dan intikam almak için, Handan'ı da alarak, başka bir eve gitmiştir. Nalan, kızının hasreti ile günden güne daha çok kötüleşerek, ölmüştür. Mektubunun son satırları gözyaşları ile ıslandığından okunamamaktadır.

Şafakla beraber odadan çıkan Kenan, Karacaahmet mezarlığına giderek, Nalan'ın kabri başında saatlerce ağlar. Eve döndüğünde İlhami Bey ile karşılaşır. Uzun süre tartışırlar. Kenan, askerlik şerefi üzerine yemin ederek, Nalan'la aralarında bir ilişki olmadığını, Handan'ın da İlhami Bey'in kızı olduğunu söyler. İlhami Bey duydukları yüzünden başı önünde köşkten ayrılır.

Kenan'ın İstanbul'da olduğunu öğrenen arkadaşları onu görmeye gelirler. Kenan çok bitkindir. Gülhane Hastanesi'ni kaldırılır. Beyin humması geçirmektedir. 22 gün hastanede kalır. Yürüyebilecek bir hale geldikten sonra nekahat devresi için Çamlıca'ya köşke gelir. Handan da köşktedir. Pişman olan İlhami Bey kızını evien getirerek, yanbabası ile barışmıştır.

Balkan Savaşı bitmiş Cihan Savaşı başlamıştır. Kenan Kafkas Cephesine gönderilir. Bu savaşta İlhami Bey de Çanakkale'de şehit düşer. İstiklal Savaşından sonra 6 Ekim 1923'te Kenan İstanbul'a döner. Köşk harap birhaldedir. Kenan'ı Vesime karşılar. Nalan'ın babası artık emekli olmuştur. Kenan'la kucaklaşırlar. O sırada Handan içeriye girer. Handan, annesine çok benzemektedir. Bir mühendisle nişanlanmıştır. Kenan'ın elini öper.

Kenan daha sonra odasına çıkar. Her şey bıraktığı gibidir. Odasında uzun süre ağlar. Ertesi sabah, Nalan'ın emanet bıraktığı mektubu, Handan'a verir. Kenan, İstanbul'da bir buçuk ay kaldıktan sonra yeni tayin olduğu kıtaya teslim olur. Kıta İstanbul'a oldukça yakın bir yerdedir. Kenan, sık sık İstanbul'a gelir. Bu gelişlerinde Nalan'ın mezarını ziyaret eder.

Bir sabah Kenan, Nalan'ın mezarına Handan'la birlikte gider. Ziyaret dönüşü ikisi bahçede oturarak sohbet ederler. Daha sonra Handan, annesinin mektubunu Kenan'ın okumasını ister. Nalan, mektubunda, Handan'a duyduğu özlemden söz etmekte ve kızının geleceği ile ilgili öğütlerde bulunmaktadır, ne olursa olsun, sevdiği bir insanla evlenmesini istemiştir. Kenan, mektubu bitirdiğinde Handan iki elini birden uzatır, parmakları boştur. Yüzüğü nişanlısına geri gönderdiğini söyler. Handan, "Ben annemin tarif ettiği uzun boylu, yakışıklı subayı seviyorum" der. "Güneş pembe bir bulut kümesinin arkasında batıya yaklaşırken, bahçedeki ağaçların dallarında serçeler cıvıldaşıyor, duvardaki büyük çerçevenin içinden Nalan bize gülümsüyordu"¹¹ Kenan ve Handan birbirlerine sarılırlar. Duvardaki portresinden Nalan gülümser.

Filmsel Anlatı

Kenan Azmi Bey'le birlikte trenle İstanbul'a gelir. Azmi Bey Kenan'ı ev halkı ve Nalan ile tanıştırır. Nalan'a her zaman bir kardeş istediğini söyleyerek işte senin de bir kardeşin oldu der. Nalan Kenan'a "kimsesizliğini unutacaksın yanında" diyerek bir anne şefkati ile yaklaşır.

Nalan Kenan'ı çok sever ve hemen her gün Kutsi Baba'nın yanına giderler. Kutsi Baba onlara ney çalar.

Aradan yıllar geçer, Nalan güzel bir genç kız, Kenan ise yakışıklı bir delikanlı olmuştur. Kenan ve Nalan çok iyi anlaşmaktadırlar. Fakat Nalan hastadır. Nalan'ın bu hastalığı ev halkını en çok da Kenan'ı üzmektedir. Kenan deniz subayı olmuştur. Bu arada Nalan'ın hastalığı artmıştır. İlhami Bey adında bir düktor, Nalan'ı detavi etmektedir. İlhami Nalan'ın tedavisi için sık sık köşke gelir. Kenan İlhami Beyin Nalan'a olan bu yakınlığından hoşnut kalmaz. Bair gün bahçede Nalan ile

¹¹ Kerime Nadir, *Hiçkırık*, s. 192

İlhami'yi konuşurken yakalar. İlhami Nalan'ı ne kadar çok sevdiğini, onunla evlenmek istediğini söyler.

Aradan bir ay geçmeden İlhami Bey Nalan'ı istemeye gelir. Nalan çok mutludur. İlhami ile evlenmeye karar verir. Düğün töreni köşkte yapılır Kenan çok mutsuzdur. Zoraki bir şekilde Nalan ve İlhamiyi tebrik eder. Kenan Nalan'ın yokluğuna alışamaz. Uzun bir süre Nalan'ı görmemek için direnir. Sonunda dayanamaz ve onun evine gider. Nalan Kenan'ın gelişine çok sevinir. Onlar konuşurlarken İlhami Bey gelir ve bebekleri olacağı müjdesini verir. İlhami Bey çocukları erkek olursa çocuğun adını kendisinin, kız olursa Nalan ve Kenan'ın koymasını istediğini söyler.

Nalan'ın bir kızı olur. Kenan Nalan'ı ziyaret etmeye gittiğinde Nalan Kenan'dan kızıma bir isim bulmasını ister. Kenan kızın isminin Handan olmasını ister ve Nalan'a hafif sert bir ifade ile "Handan olsun, Nalan'ın ağlattığını Handan güldürür"der. Nalan bu şakayı garip bir bakışla karşılarken, Kenan'ı hayli üzen bir şaka yapar. "Olabilir, kızımı büyüdüğü zaman sana veririm" der. Buna karşın Kenan'ın aşkı bitmeyecektir. Nalan "daha ne kadar sürecek?" der. Kenan "ebediyete kadar" diye yanıtlar. Nalan sinirlenir ve artık bitmesini istediğini söyler. Mendilini ağzına götürür ve öksürmeye başlar. Bitkin bir halde başı arkaya düşer. Dudaklarında kan vardır. Kenan Nalan'ın yüzüne yaklaşır ve onu kanlı dudaklarından öper. Nalan Kenan'a temiz ağzını kendi hasta kanıyla kirlettiği için kızar. Kenan ise Nalan'ın hasta kanının kendisinin güneşi olacağını, ona bu kanın hayat vereceğini söyler.

Baharın gelmesiyle Kenan okulunu bitirir. Deniz subayı olmuştur. Göreve başlayacaktır. Görevine giderken herkesle vedalaşır. Nalan, Kenan'a yazdığı mektuplarda duygularından bahsetmemesini ister. Kenan kabul eder ve görevine başlar. Nalan Kenan'dan normal mektuplar alır. İlhami Bey Amerika'dan dönmüştür. Bir gün Kenan dayanamaz ve tüm duygularını anlatan bir mektup yazar. Mektubu komodinin üzerine koyar ve uykuya dalar. Sabah uyandığında mektubu koyduğu yerde bulamaz ve hemen emrindeki askere sorar. Asker, mektuplarını hergün ondan istediği gibi sabahki postaya verdiğini söyler. Kenan çıldırarak gibi olur. Fakat postayı geri çevirmenin imkanı yoktur. Mektubun doğrudan Nalan'ın eline geçmesi için dua eder. Ertesi gün Nalan'a tüm olanları açıklayan uzunca bir mektup yazar. Fakat Kenan'ın yazdığı mektubu Nalan'dan önce İlhami okumaya başlar. İlhami bu mektuptan sonra zalimleşir. Kendisini aldatılmış hissettiği için kızını Nalan'dan ayırır.

Ancak kendisi Nalan'ın yanında kalarak onu sürekli huzursuz eder. O gündən sonra Kenan'dan gelen mektupları hiç okumadan yırtarak atar. Bu arada Nalan'ın hastalığı ağırlaşmıştır. Nalan yataktan çıkamaz hale gelmiştir. Artık kızını göremeyeceğini anlayınca 18 yaşında verilmek üzere kızına bir mektup yazar. Sonra da Kenan'a bir telgraf gönderir. Ölmek üzere olduğunu, derhal gelmesini istediğini söyler telgrafta. Kenan telgrafi alır almaz İstanbul'a gelir. Evde onu İlhami bey karşılar. Nalan'la olan ilişkilerini bildiğini söyleyerek onunla tartışır. Kenan askerlik şerefi üzerine yemin ederek Nalan'la aralarında hiçbir şey olmadığını söyler, Handan'ın da İlhami Bey'in kızı olduğunu belirtir. İlhami bey önce öldü dediği Nalan için, koşup yetişmesini son nefesini vermek üzere olduğunu söyler. Kenan koşarak odaya çıkar. Nalan yatağında hasta bir şekilde yatmaktadır. Kenan Nalan'ı hafifçe kaldırarak sarılır. Sonra Nalan'ı kollarına alarak bahçeye çıkarır. Güneş kızılılığıyla denizin üzerinde batarken Nalan da Kenan'ın kollarında son nefesini verir.

Filmin sonunda güçlü erkek (egemen) güçsüz erkeğe kadını bırakır. Filmde, genellikle yakın çekimler kullanılmıştır. Dış mekanlar ve iç mekanlar eşit ağırlıkta ele alınmış, dış çekimlerde manzara görüntülerine önem verilmiştir. Filmin müziklerine de özen gösterilmiş özellikle melodramın doruğa ulaştığı karede "Makber" şarkısının yer alması sağlanmıştır. Ayrıca filmde kullanılan mektuplar, ney, beyaz mendil gibi eşya da melodram yapının simgeleridir.

Kaynakça

-Özgüç, Ağâh, Türk Filmleri Sözlüğü, I-II-III cilt, Se-Sam yayımları, İstanbul 1997

-Nadir, Kerime, Hiçkırık, İnkılâp Kitabevi, İstanbul, 1991

Film

İlk çevrimi 1953

Yönetmen ve Senaryo: Atıf Yılmaz,

Oyuncular: Muzaffer Tema, Nedret Güvenç, Temel Karamahmut

İkinci çevrim, Yapım yılı 1965, Gösterime Girişi 1966

Yönetmen: Orhan Aksoy

Oyuncular: Ediz Hun, Hülya Koçyiğit, Kartal Tibet, Nuri Altınok, Hulusi Kentmen, Altan Karındaş, Ülkü Akbaba